

Sygn. akt I UK 123/17

## POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J. S.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.  
o rozłożenie na raty należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 stycznia 2018 r.,  
skargi kasacyjnej J. S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Wnioskodawca J. S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 listopada 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie ma istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 382 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. „oraz nieprzestrzegania kompetencji rozpoznawczych i kontrolnych sądu odwoławczego i niespełnienia jego procesowej funkcji (art. 382 k.p.c.)”, w następstwie którego doszło do pominięcia części materiału zebranego w postępowaniu, braku wyczerpujących ustaleń, a w konsekwencji oparciu się na ustaleniach Sądu pierwszej instancji, co skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy; art. 328 § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny istoty sprawy, w konsekwencji czego nierozstrzygnięcie, czy żądanie o

ustalenie przedawnienia jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych podlegającą zaskarżeniu w trybie art. 476 § 2 k.p.c. czy też sprawą z zakresu postępowania przeciwegzekucyjnego; art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., przez bezzasadne przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że złożone w postępowaniu apelacyjnym dokumenty oraz zgłoszone wnioski dowodowe nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w kontekście przesłanek wynikających z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.), a także naruszenie prawa materialnego, to jest art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, przez jego błędne zastosowanie w zakresie ustalenia czy zachodzą przesłanki do umorzenia długu; art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nierozpoznanie przez Sąd wniosku o ustalenie przedawnienia należności Funduszu Alimentacyjnego wobec odwołującego się J. S.; art. 379 pkt 5 k.p.c. przez nieważność postępowania, gdyż J. S. został pozbawiony możliwości obrony swych praw, w szczególności prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP), albowiem wyroki zasądzające alimenty zostały wysłane na nieprawidłowy adres, który został celowo podany przez E. M., co skutkowało wydaniem wyroku zaocznego niezgodnie z art. 339 k.p.c., co zupełnie zostało pominięte przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ w toku postępowania apelacyjnego nie podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia, a co za tym idzie nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu”.

W uzasadnieniu podniesiono także, że „kolejnym zarzutem, jaki należy podnieść, jest naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. przez nieważność postępowania, gdyż „J. S. został pozbawiony możliwości obrony swych praw, w szczególności prawa do sądu z art. 45 Konstytucji, albowiem wyroki zasądzające alimenty zostały wysłane na nieprawidłowy adres, który został celowo podany przez E. M., co skutkowało wydaniem wyroku zaocznego niezgodnie z art. 339 k.p.c.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398<sup>4</sup> k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego:

z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>4</sup> § 1 w związku z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W pierwszej kolejności wskazać należy, że wyłączenie w art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Przepis art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398<sup>13</sup> § 2 - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia

(tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 475287). Skarżący nie zauważa, że przytoczone orzeczenia Sądu Najwyższego zapadły na gruncie innego stanu prawnego, a mianowicie przed uchyleniem, na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) rozdziału 1<sup>1</sup> w dziale V tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego, dotyczącego kasacji i wprowadzeniem w to miejsce instytucji skargi kasacyjnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się stanowisko, że uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, z powodu których orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a w stosunku do orzeczenia sądu drugiej instancji - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352 oraz z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, LEX nr 2009730; z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX 109420, a także postanowienia z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1138/00, LEX 78271 oraz z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1368/00, LEX 54382). Takich zaś braków nie można dostrzec w wyroku Sądu Apelacyjnego.

Z kolei zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. tylko w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie tego przepisu powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku, i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r. w sprawie III CSK 180/14, LEX nr 1678080).

Wynika to stąd, że stosownie do art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący w żaden zaś sposób nie skonkretyzował zebranego w postępowaniu materiału, który został pominięty przez Sąd Apelacyjny.

Przechodząc do następnego zarzutu naruszenia przepisów postępowania, podkreślić należy, że stosownie do treści art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy związany granicami skargi kasacyjnej wyznaczonymi jej podstawami, co oznacza, że nie może uwzględniać naruszenia żadnych innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. Przewidziane w art. 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c., związanie granicami podstaw kasacyjnych oznacza powinność Sądu Najwyższego merytorycznego rozpoznania jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały przytoczone przez skarżącego i są dopuszczalne w świetle art. 398<sup>3</sup> k.p.c., a także niedopuszczalność poszukiwania i uwzględnienia przez Sąd Najwyższy z urzędu innych - występujących wprawdzie obiektywnie, lecz niewytkniętych przez skarżącego - uchybień materialnoprawnych i procesowych, bez względu na ich ciężar i znaczenie dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 stycznia 2017 r., II UK 519/15, LEX nr 2209109; z dnia 12 stycznia 2017 r., I CSK 745/15, LEX nr 224040; z dnia 7 września 2016 r., IV CSK 728/15, LEX nr 2151444).

Jeśli chodzi o zarzut naruszenia „art. 217 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c.” to przypomnieć należy, że art. 217 k.p.c. składa się z kilku jednostek redakcyjnych stanowiących odrębne normy prawne. Zarzut ten został zatem skonstruowany wadliwie i uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, to w skardze nie zawarto pogłębionej argumentacji odnoszącej się do wskazanych w nim przesłanek umorzenia należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu, poza ogólnym powołaniem się na stan zdrowia i stan majątkowy skarżącego.

Natomiast całkowicie chybiony jest zarzut naruszenia art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który odnosi się do składek na ubezpieczenia społeczne. W odróżnieniu od nich należności funduszu alimentacyjnego egzekwuje się do ich całkowitej spłaty i nie przewidziano przedawnienia dla tych roszczeń.

Zgodnie z art. 13 i 14 ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (jednolity tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200 ze zm.), Zakład Ubezpieczeń Społecznych prowadził egzekucję przeciwko dłużnikowi aż do pełnego pokrycia należności tego funduszu. Z dniem 1 maja 2004 r. - po wejściu w życie ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.), straciła moc ustawa z 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym oraz zlikwidowany został fundusz alimentacyjny, a świadczenia z tego funduszu zostały zastąpione innego rodzaju świadczeniami. Z chwilą likwidacji funduszu alimentacyjnego ustawodawca wyraźnie wskazał, w art. 67 ustawy o świadczeniach rodzinnych, że egzekucję należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu aż do ich zaspokojenia.

Co zaś się tyczy zarzutu opartego na art. 379 pkt 5 k.p.c., to należy zwrócić uwagę, że nieważność postępowania jako podstawa kasacyjna musi dotyczyć postępowania przed sądem drugiej instancji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005 r., III CK 323/04, LEX nr 150574; z dnia 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05, Monitor Prawniczy 2006 nr 3, s. 115 oraz z dnia 22 lipca 2009 r., I UK 63/09, LEX nr 529764, a także postanowienia z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, LEX nr 445245 i z dnia 24 maja 2007 r., V CSK 62/07, LEX nr 442605; dnia 23 maja 2014 r., II PK 30/14, LEX nr 2026393). Tymczasem skarżący powołuje się na nieważność postępowania w innej sprawie, w sprawie o alimenty.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398<sup>9</sup> k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.